

Orijinal Makale / Original Article

Rehber öğretmenlerin okulda karşılaştıkları sorunlara yönelik görüşlerinin belirlenmesi

Determining the opinions of guidance teachers on the problems they encounter at school

Yasin BAYRAKTAR¹ , Subhan EKŞİOĞLU²

¹Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya, Türkiye

²Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Sakarya, Türkiye

¹Sakarya University Institute of Educational Sciences, Sakarya, Turkey

²Sakarya University Faculty of Education, Sakarya, Turkey

MAKALE BİLGİSİ

Makale hakkında

Geliş tarihi: 22 Ocak 2021

Kabul tarihi: 16 Mayıs 2021

Anahtar kelimeler:

Betimsel analiz, durum çalışması, nitel araştırma, rehberlik, rehber öğretmen.

ARTICLE INFO

Article history

Received: 22 January 2021

Accepted: 16 May 2021

Key words:

Descriptive analysis, case study, qualitative research, guiding, guidance teacher.

ÖZ

Bu çalışmanın amacı; rehber öğretmenlerin, mesleklerini yürütürken karşılaştıkları sorunları belirlemek ve bu sorunları gidermeye yönelik çözüm önerileri sunmaktır. Nitel araştırma yöntemi ve durum çalışması deseninde kurgulanan bu çalışmanın verileri anaokulu, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında görev yapan 31 rehber öğretmen ile yapılan görüşmelerden elde edilmiştir. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Veriler betimsel analiz tekniğiyle çözümlenmiştir. Araştırma sonuçları, rehber öğretmenlerin, okul yönetimi ile kendilerine gerekli araç gereçlerin temin edilmesi ve çoğaltılması, görüşme için uygun mekânın sağlanması konularında çeşitli sorunlar yaşadıklarını göstermektedir. Ayrıca, rehber öğretmenler, okul yöneticilerinin ve diğer öğretmenlerin rehberlik ile ilgili bilgi eksikliği içinde olduklarını belirtmişlerdir. Sonuçlar ilgili alan yazınıla tartışılmış ve bazı öneriler sunulmuştur.

ABSTRACT

The purpose of this study is to identify the problems faced by guidance teachers in their professions and to suggest solutions to resolve these problems. The data of this qualitative study, which was designed as a case study, were obtained from interviews with 31 guidance teachers working in kindergarten, primary and secondary schools. A semi-structured interview form was used as a data collection tool. The data was analyzed using the descriptive analysis technique. Results revealed that guidance teachers had various problems in the provision of appropriate space for interviewing and procurement of necessary equipment for the school administration. In addition, guidance teachers have indicated that school administrators and teachers are lacking in guidance. The results were discussed in line with the related literature and some suggestions were presented.

Cite this article as: Bayraktar Y, Ekşioğlu S. Determining the opinions of guidance teachers on the problems they encounter at school. Yıldız Journal of Educational Research 2021;6:1:9–20.

*Sorumlu yazar / Corresponding author

*E-mail address: ybayraktar1988@gmail.com

Bu çalışma Yasin BAYRAKTAR'ın Subhan EKŞİOĞLU danışmanlığında yürütülen "Rehber Öğretmenlerin Okulda Karşılaştıkları Sorunlara Yönelik Görüşlerinin Belirlenmesi / Determining the Opinions of Guidance Teachers About the Problems They Face in School" isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

GİRİŞ

Öğretmen, eğitim ve öğretimin en temel unsurudur. Tüm öğrenme süreçlerinde kilit rol oynamaktadır. Bu nedenle bir ülkenin geleceğini öğretmenlerin inşa ettiği söylenebilir. Hangi meslekten olursa olsun; doktor, avukat, mühendis, asker, şoför, kasap hepsini yetiştiren öğretmendir ve toplumu oluşturan bu bireyler öğretmenin niteliği ile eşdeğer nitelikler taşıyacaktır. Bir ülkenin kalkınması, toplumsal huzurun ve sosyal barışın sağlanması, geleneksel ve kültürel mirasın aktarılması, içinde bulunulan çağın gerektirdiği bilgi donanımına erişilmesi ve daha birçok konuda öğretmen başrol oynamaktadır (Çelikten ve Şanal, 2005).

İnsanoğlunun yeryüzündeki varlığı kadar eskiye dayanan öğretme olgusu ve öğretmenlik mesleği, yüzyıllar boyunca insanoğlunun gelecek inşası ve ayakta kalabilme arzusuyla sürekli değişerek gelişmiştir. Özellikle 19. yüzyıldan itibaren öğretmenlik mesleği günümüzün bakış açısını yakalamış ve öğretmenin, öğretmenlik mesleğine hazırlayan profesyonel eğitim kurumlarında yetiştirilmesi giderek yaygınlaşmıştır (Oktay, 1991). Dünya üzerinde yaşanan gelişmeler, teknolojinin gelişerek hayatın her alanını etkisi altına alması ve sanayi devriminin de etkisiyle meslek dalları ayrılmış ve mesleki eğitim ön plana çıkmıştır. Demokrasilerin farklı biçimleriyle yaygınlaşması, insan odaklı düşünce akımlarının geniş kitlelere yayılması toplumlar üzerinde büyük sosyal değişimlerin yaşanmasına neden olmuştur. Bu değişimle birlikte öğrencilerin birey olarak konumlandırılmaları neticesinde kalkınmanın temel unsuru sayılan öğretmenlik mesleği içerisinde de uzmanlaşmaya gidilmiş ve buna bağlı olarak 20. yüzyıl başlarından itibaren okullarda psikolojik danışmanlık, rehberlik ve yönlendirme hizmetleri alanında gelişmeler başlamıştır (Erford, 2007'den aktaran Demirel, 2010).

Doğan (1999), Türkiye'de temelleri 1950'lere dayanmakla birlikte okullarda rehberlik hizmetlerinin gelişimini beş döneme ayırmaktadır ve bu dönemleri şu şekilde açıklamaktadır: Rehberliğin bir meslek olarak Türkiye'deki gelişimini 1950-1956 arasında ilk adımlar ve 1957-1969 arasında şekillenme süreci olarak tanımlamıştır. Şekillenme sürecini 1970-1981 yılları arasında okullarda rehberlik servislerinin kurulması takip etmiştir. Alanında uzman personelin yetiştirilmesi ihtiyacının belirgin hale gelmesiyle de 1982-1995 yılları arasında psikolojik danışma ve rehberlik (PDR) lisans programlarının üniversitelerde yerini aldığı görülmüştür. 1996'dan itibaren günümüze kadar olan süreçte ise okullara lisans eğitimi almış psikolojik danışmanların atanması beşinci dönem olarak belirtilmektedir (Doğan, 1999).

Demirel (2010), günümüzde eğitim kurumlarında uygulanan sınıf rehberlik programının vizyonu çerçevesinde rehberlik hizmetlerinin ana düşüncesinin, eğitim kurumlarında kriz durumlarında olaylara müdahale edilmesi anlayışının ötesinde olduğunu ifade etmektedir. Modern rehberlik anlayışının; öğrencinin düzenli ve sürekli takibini gerektirir şekilde, değişen ve gelişen dünyada kendini ve

içinde bulunduğu durumu algılayabilen, kişisel değerlerini toplumun beklentileri ile senkronize edebilmiş, çevresiyle barışık, sorumlulukları doğrultusunda karar alabilen bireyler yetiştirmeyi hedeflediğini söylemektedir. Aynı zamanda iletişim becerileri güçlü, başarıyı ve hayat boyu öğrenmeyi amaç edinmiş, sorgulayan, üreten ve kendini gerçekleştirebilmiş bir birey olmalarını sağlamak ana hedeflerdendir. Gelişimsel rehberlik olarak da tanımlanan bu anlayışın sadece kriz meydana geldiğinde duruma ilgili aspirin çözüm olarak tabir edilen reaksiyonların verilmesinden ziyade, inişli çıkışlı süreçlerin sürekli olarak takip edilmesi, hedef öğrenci grubu üzerinde gözleme dayalı sağlıklı bir profil veri tabanının oluşturularak güncelliğinin sağlanması gerektiğini ortaya koymaktadır. Sınıf rehberlik programının vizyonu, öğrencilerin okulda ve yaşamlarının tüm alanlarında başarılı olabilmeleri için ihtiyaç duydukları becerileri kazandırmayı amaç edinmektedir (Demirel, 2010).

Kuzgun (1997), eğitim sisteminin, öğretimi bireylerin ihtiyaçlarına uygun hale getirirken bireysel farklılıkları da gözetmesi gerektiğini söylemektedir. Ancak asıl sorunun, hızla küreselleşen dünyada, donanık bireylerin yetiştirilmesi, topluma ve çağa uyum gösterecek kimseler olarak eğitilmesinden ziyade değişen ve gelişen toplumda, ortaya çıkan yeni problemlerle de baş edebilecek kimseler haline getirmek olduğunu belirtmektedir. Bu yüzden günümüzde mevcut problemlere çözüm üretmenin ötesinde meydana gelebilecek yeni problemlere karşı kendini yenileyebilen bireylerin yetiştirilmesi daha da önem kazanmakta, bu anlamda eğitim sistemi içinde rehberlik hizmetlerinin önemi ortaya çıkmaktadır (Kuzgun, 1997).

Öğrencinin okul ortamından en fazla faydayı elde etmesi için gerekli şartları sağlamak ve engelleri kaldırmak, öğrencinin kişilik gelişimini tamamlayabilmesi için uygun ortamı oluşturmak amacıyla rehberlik hizmeti verilmektedir. Tüm bu rehberlik hizmetleri MEB tarafından belirlenen mevzuat ve esaslar çerçevesinde yapılmaktadır. Öğrencilere bu desteğin sağlanması sırasında da birtakım sorunlarla karşılaşmaktadır (Ünal ve Ünal, 2010). Bakıoğlu ve Gayık Asyalı'ya (2005) göre Türkiye'deki okullarda gerçekleştirilen rehberlik hizmetlerinin etkin bir şekilde yürütülmesini engelleyen çeşitli sorunların yaşandığına ilişkin çok sayıda tespit bulunmaktadır. Bu bulguların işaret ettiği sorunların başlıcaları; 1-Okul personeli, 2- Rehber öğretmen, 3- Öğrenci ve velilerin, rehber öğretmenlerin rol ve görevlerine ilişkin algı ve beklentileri ile anlayışlarının farklılık göstermesi, 4- Okulda sağlanan ortam ve koşulların yetersizliği, 5- Mesleki araç gereçlerin yetersizliği, 6- Meslek standartlarının ve etik kuralların yeterince belirginleşmemiş olması, 7- Rol, görev ve özlük haklarına ilişkin mevzuatın yeterli olmaması ve 8- Rehber öğretmen başına düşen öğrenci sayısının fazla olması şeklinde belirtilebilir (Bakıoğlu ve Gayık Asyalı, 2005).

Bu noktadan hareketle bu araştırma kapsamında ilk ve ortaöğretim seviyesinde Resmî okullarda görev yapan reh-

ber öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Rehber öğretmenlerin, okul idaresi tarafından rehberlik servisine gereken değer ve önemin verilip verilmediğine ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Rehber öğretmenlerin, sahip olduğu fiziki imkânlar ve çalışma yöntemleri nedeniyle diğer öğretmenler ile yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Rehber öğretmenlerin, üniversitede aldıkları dersleri, okulda karşılaştıkları problemlere ne kadar uygulayabildiklerine ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Rehber öğretmenlerin, okulda karşılaştıkları problemlerin, günlük yaşantılarını etkileme durumuna ilişkin görüşleri nelerdir?
5. Rehber öğretmenlerin, okulda karşılaşılan sorunların tek çözüm noktası olarak görülüp görülmediklerine ilişkin görüşleri nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada anaokulu, ilk ve ortaöğretim seviyesindeki resmî okullarda görev yapan rehber öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda çalışma nitel araştırma yöntemi ve tekli durum deseninde kurgulanmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, amaçlı örneklem türlerinden kolay ulaşılabilir örnekleme metodu kullanılarak belirlenmiştir. Çalışma grubunu üniversitelerin Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Lisans programlarından mezun olup hali hazırda Ankara, Kocaeli, Mersin, Manisa, Antalya ve Uşak illerindeki anaokulu, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında çalışmakta olan 31 rehber öğretmen oluşturmaktadır. Katılımcıların 18'i kadın, 13'ü ise erkektir. Katılımcıların en düşük kıdem yılı 2, en yüksek kıdem yılı ise 23'tür.

Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından alanyazına ve uzman görüşlerine dayalı olarak geliştirilen yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır. Formda cinsiyet, meslekteki kıdem yılı ve görev yeri bilgilerine yönelik sorular ve araştırmanın problemiyle ilişkili beş soru yer almaktadır. Hazırlanan görüşme formu uzman görüşüne sunulmuş, uzmanlardan gelen öneriler doğrultusunda forma son hali verilmiştir. Formda yer alan görüşme sorularından bazıları şu şekildedir: “Okul idaresi tarafından rehberlik servisine gereken değer ve önemin verildiğini düşünüyor musunuz? Bunu bir örnekle açıklayınız.”, “Okuldaki diğer öğretmenlerden, ayrı odanızın olması ve çalışmalarınızı burada gerçekleştirmeniz konusunda ayrıyorsunuz. Bu konuda bir sorun yaşıyor musunuz? Bunu

bir örnekle açıklayınız.”, “Üniversitede aldığınız dersleri, okulda karşılaştığınız problemlere ne kadar uygulayabiliyorsunuz?”, “Okulda karşılaştığınız problemler, günlük yaşantınızı etkiliyor mu? Bunu bir örnekle açıklayınız.” ve “Okuldaki sorunların tek çözüm noktası olarak siz mi görüyorsunuz? Vakalar doğrudan rehberlik servisine yönlendirildiğinde tepkiniz ne oluyor?”

Verilerin Toplanması

Verilerin toplanabilmesi verilerin toplanacağı illerdeki İl Milli Eğitim Müdürlüklerinden izin alınmıştır. İzin işlemleri tamamlandıktan sonra çalışmanın katılımcılar araştırmanın amacı hakkında bilgilendirilerek kimliklerinin ve paylaştıkları verilerin gizli kalacağı bildirilmiştir. Sonrasında Kocaeli ve Mersin’de bulunan katılımcılarla yüz yüze, Ankara, Manisa, Antalya ve Uşak’ta görev yapan katılımcılardan ise mobil iletişim araçları vasıtasıyla yapılan uzaktan görüşmelerle araştırma verileri elde edilmiştir. Her bir katılımcı ile ortalama 20 ile 30 dakika arasında süren görüşme yapılmıştır. Tüm görüşmeler tamamlandıktan sonra ise ses kayıtları doküman haline getirilmiştir.

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler betimsel yöntemiyle çözümlenmiştir. Betimsel analiz, çeşitli veri toplama teknikleri ile elde edilmiş verilerin daha önceden belirlenmiş temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasını içeren bir nitel veri analiz türüdür. Bu analiz türünde araştırmacı görüşüğü ya da gözlemiş olduğu bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtabilmek amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilmektedir (Özdemir, 2011). Bu çalışmada öncelikle temalar belirlenmiş, her bir temaya ait kodları oluşturan kodlar ile birlikte yüzde ve frekans tabloları halinde gösterilmiştir. Ayrıca bulguları desteklemek amacıyla gerekli yerlerde katılımcıların görüşlerine doğrudan alıntılarla yer verilmiştir. Doğrudan alıntılar sunulurken katılımcılar Ö1, Ö2... şeklinde kodlanmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde araştırma problemlerine yönelik elde edilen bulgular sunulmuştur.

Okul idaresinin rehberlik servisine verdiği öneme ilişkin bulgular. Okul idaresinin rehberlik servisine gereken değer ve önemi vermesiyle ilgili öğretmen görüşleri aşağıda sunulmuştur.

Tablo 1 incelendiğinde rehber öğretmenlerin %77,4’ü rehberlik servisine gereken değer ve önemin verildiğini, %6,4’ü gereken değer kısmen verildiğini söylerken %16,1’lik kısım ise gereken değeri görmediklerini dile getirmişlerdir. Rehberlik servisine değer verildiğini düşünen öğretmenler; okuldaki faaliyetlerde fikirlerinin alındığını, rehberlik çalışmalarının destek gördüğünü, servise araç, gereç ve maddi destek sağlandığını ve önerilerinin dikkate alındığını ifade etmişlerdir. Rehberlik servisine değer veril-

Tablo 1. Okul idaresinin rehberlik servisine verdiği öneme ilişkin öğretmen görüşleri

Tema (kategoriler)	Kodlar	n	%
Veriliyor	Fikirlerim alınmıyor.	8	25,8
	Çalışmalarım destek görüyor.	8	25,8
	Araç gereç ve maddi destek sağlanıyor.	5	16,1
	Rehberlik servisine değer veriliyor.	2	6,4
	Önerilerim dikkate alınıyor.	1	3,2
		24	77,4
Verilmiyor	Maddi destek ve fiziki imkân sağlanmıyor.	3	9,7
	Rehberlik servisi için ayrılan oda sorun oluyor.	1	3,2
	Çalışmalara müdahale ediliyor.	1	3,2
		5	16,1
Kısmen veriliyor	Bazen rehberlik servisinin gereksiz olduğu söyleniyor.	1	3,2
	Rehberlik servisine ortalama bir değer veriliyor.	1	3,2
		2	6,4

Tablo 2. Diğer öğretmenlerden farklı çalışma koşullarına sahip olmalarına ilişkin rehber öğretmen görüşleri

Tema (kategoriler)	Kodlar	n	%
Sorun yaşamıyorum	Anlayışla karşılanıyor.	10	32,2
	Rehberlik algısı yerleşmiş.	8	25,8
	İmreniyorlar ama sorun yapmıyorlar.	2	6,4
	Servis ve imkânları kabullenilmiş.	3	9,7
	İşimi yaptığım için rahatsızlıklar dile getirilemiyor.	1	3,2
		24	77,4
Sorun yaşıyorum	İş yapmadan oturduğum algısı var.	4	12,9
	Ayrı odamın olmasından rahatsızlar.	1	3,2
		5	16,1
Kısmen yaşıyorum	İdareciler bazen boş derse girmemi istiyor.	1	3,2
	Bazen ima yoluyla rahatsız olanlar ifade ediyor.	1	3,2
		2	6,4

mediğini belirten öğretmenler, rehberlik servisinin kullanımına ayrılan fiziksel mekânın diğer öğretmenler tarafından sorun olarak algılandığını ve çalışmalarına müdahale edilmesini bunun nedeni olarak göstermişlerdir. Rehberlik servisinin zaman zaman gereksiz olduğunun belirtilmesi ve ortalama bir değer verildiğini belirten rehber öğretmenler, rehberlik servisine kısmen değer verildiğini ortaya koymuşlardır. Öğretmenlerin görüşlerine ilişkin ana düşünceyi yansıtan alıntılar aşağıda sunulmaktadır.

Açıkçası gereken değer verilmediğini düşünüyorum bunun sebebi de odamla ilgili bir sorun olduğunda müdürümün anaokullarını rehber öğretmeni düşünerek yapmamışlar o yüzden odanızı almamız gerekiyor demesiydi." (ö2)

"Evet rehberlik servisine önem veriliyor. Okulda olan olaylar ve durumlar rehberlik servisi-

ne yönlendiriliyor. Rehberlik servisinin görüş ve önerileri dikkate alınmıyor." (ö3)

Rehber öğretmenlerin farklı çalışma koşullarına sahip olmasının etkilerine ilişkin bulgular. Rehber öğretmenleri derse girmeme, ayrı odalarının olması gibi diğer öğretmenlerden ayıran konularda sorun yaşamalarıyla ilgili öğretmen görüşleri aşağıda sunulmuştur.

Tablo 2 incelendiğinde; rehber öğretmenlerin kendilerine ait odalarının olması ve çalışmalarını bu odada gerçekleştirmeleri nedeniyle diğer öğretmenlerle sorun yaşama durumlarına ilişkin veriler şu şekildedir. Rehber öğretmenlerin %77,4'ü bu konuda sorun yaşamıyorken %16,1'inin sorun yaşadığı, %6,4'ünün ise kısmen sorun yaşadığı ortaya çıkmaktadır. Sorun yaşamadığını ifade eden öğretmenler ayrı odalarının olmasının ve çalışma şekillerinin anlayışla karşılandığını, rehberlik algısının yerleştiğini, servis ve imkânlarının kabul gördüğünü, rehber

Tablo 3. Lisans derslerinin meslek hayatına sağladığı katkıyla ilgili rehber öğretmen görüşleri

Tema (kategoriler)	Kodlar	n	%
Yararlı	Her anlamda yararlı.	5	16,1
	Danışma ilke ve tekniklerini uygulamada yararlı.	3	9,7
	Ölçme araçlarının kullanılmasında yararlı.	1	3,2
	Problem çözmede yararlı.	1	3,2
		10	32,2
Yararlı değil	Derslerle uygulama uyuşmuyor.	6	19,3
	Hizmet içi eğitim ve tecrübe daha yararlı.	4	12,9
	Aldığımız eğitim teori ağırlıklıydı.	2	6,4
		12	38,7
Kısmen yararlı	Lisans dersleri kısmen yararlı.	5	16,1
	Sadece uygulamalı dersler yararlı	3	9,7
	Ailelerden dolayı eğitim uygulamaya dökülemiyor.	1	3,2
		9	29

öğretmenin başarı algısı nedeniyle bunun sorun olmaksızın çıktığını ortaya koymuşlardır. Sorun yaşadığını ifade edenler ise iş yapmadan oturdukları şekilde bir anlayışın olduğunu ve ayrı çalışma odasına sahip olmalarının sorun teşkil ettiğini belirtmişlerdir. Rehber öğretmenlerden bir bölümünün boş derslerde görevlendirilmesi ve çalışma şartlarına karşı rahatsızlıkların dile getirilmesi kısmen sorun yaşayanların olduğunu ortaya koymaktadır. Öğretmenlerin görüşlerine ilişkin ana düşünceyi yansıtan alıntılar aşağıda sunulmaktadır.

"Sorun yaşamıyorum. Ancak bu konuyla ilgili öğretmen arkadaşlar şaka da olsa imalarda bulunuyor. Bu durum beni rahatsız etmiyor, aksine özel hissettiriyor." (ö3)

"Bazen öğretmenler sınıf ortamında çalışmadığımız için sizin işiniz kolay akşama kadar oturuyorsunuz gibi sözler söylemektedir bu da sorun yaşadığımı gösteriyor." (ö8)

Lisans derslerinin meslek hayatında sağladığı katkıya yönelik bulgular. Üniversitede alınan derslerin mesleğin icrasına yönelik sağladığı katkı ile ilgili rehber öğretmen görüşleri aşağıda sunulmuştur.

Tablo 3 incelendiğinde rehber öğretmenlere lisans eğitimlerinde aldıkları derslerin meslek hayatlarında karşılaştıkları problemlerin çözümünde sağladığı faydaya ilişkin şu veriler elde edilmiştir. Rehber öğretmenlerin %32,2'si lisans derslerini yararlı bulurken %38,7'si yararlı olmadığını, %29'u ise kısmen yararlı olduğunu belirtmiştir. Lisans derslerinin yararlı olduğunu ifade eden öğretmenler, derslerin her açıdan yararlı olduğunu, danışma ilke ve tekniklerini uygulamada, ölçme araçlarının kullanılmasında ve problem çözmede yararlı olduklarını belirtmişlerdir. Derslerin yararlı olmadığını belirten öğretmenler, aldıkları lisans eğitiminin okullardaki uygulama ile uyummadığını ve teori ağırlıklı olduğunu, hizmet içi eğitim ve tecrübenin dersler-

den daha yararlı olduğunu ifade etmişlerdir. Diğer rehber öğretmenler ise lisans derslerinin kısmen yararlı olduğunu, sadece uygulamalı derslerin yararını gördüklerini, ailelerden dolayı aldıkları eğitimin uygulamaya dökülemediğini ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin görüşlerine ilişkin ana düşünceyi yansıtan alıntılar aşağıda sunulmaktadır.

"Çok uygulayabildiğimi düşünmüyorum. Teoride olanlar ve yaşananlar çok farklı nitelik gösteriyor. Üniversite derslerinin daha çok teorik olduğunu ama uygulamada birebir uyummadığını düşünüyorum. Karşılaşılan problemlere daha farklı yöntemlerle yaklaşıyorum." (ö4)

"Sıklıkla. Aldığımız eğitim karşılaştığımız problemlerin çözümünde etkili oluyor." (ö12)

Karşılaşılan problemlerin günlük yaşamı etkilemesine ilişkin bulgular. Rehber öğretmenlerin eğitim süreçleri içerisinde öğrencilere ilişkin karşılaştıkları problemlerin günlük yaşantılarına olan etkisiyle ilgili öğretmen görüşleri aşağıda sunulmuştur.

Tablo 4 incelendiğinde rehber öğretmenlerin karşılaştıkları problemlerin günlük hayatlarını etkileme durumuna ilişkin şu verilere ulaşılmıştır. Rehber öğretmenlerin %54,8'i karşılaştıkları sorunlardan etkilenirken, %32,2'si sorunların günlük hayatlarını etkilemediğini, %12,9'u ise kısmen etkilediğini söylemişlerdir. Problemlerin günlük yaşantılarını etkilediğini ifade eden öğretmenler; karşılaştıkları sorunlara üzüldüklerini, sorumluluk duygusu ve çaresizliğin kendilerini yıpratıldığını, gizlilik gerektiren konuların tükenmişliğe yol açıldığını, ailelerle yaşanan sorunların etki ettiğini ve tecrübesizliğin bu etkiyi arttırdığını belirtmişlerdir. Problemlerin yaşantılarına etki etmediğini belirten rehber öğretmenler, iş ve özel hayatlarını birbirinden ayırdığını ve sorunlar karşısında kendi hayatlarını etkileyecek ölçüde etki altında kalmadıklarını ifade etmiş-

Tablo 5. Rehber öğretmenlerin her sorunun tek çözüm noktası olarak görülmeleleriyle ilgili öğretmen görüşleri

Tema (kategoriler)	Kodlar	n	%
Görülüyorum	Sorunları ortak anlayışla iş birliği içerisinde çözüyoruz.	11	35,4
	Sınıf rehber öğretmenleri veya idare sorumluluk alıyor.	6	19,3
	Aileler sorumluluk alıyor.	1	3,2
		18	58
Görülüyorum	Elimizde sihirli bir değnek var zannediliyor.	3	9,7
	Öğretmenler her problemi rehberlik servisine iletiyor.	2	6,4
	Problemlili öğrencilerde sorumluluk bana bırakılıyor.	2	6,4
	Görülüyorum. İşbirliğine vurgu yapıyorum.	1	3,2
		8	25,8
Kısmen görülüyorum	Bazen sorunlarla baş başa bırakıyorum.	3	9,7
	Zamanla ortak bir rehberlik anlayışına erişiliyor.	1	3,2
	Bazen görülüyorum.	1	3,2
		5	16,1

lerdir. Rehber öğretmenlerin bir bölümü ise karşılaştıkları özel birtakım konuların günlük hayatlarını etkileyebildiğini ve bu etkiyi tecrübeyle sınırlandırabildiklerini, bu sorunlardan kısmen etkilendiklerini ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin görüşlerine ilişkin ana düşünceleri yansıtan alıntılar aşağıda sunulmaktadır.

"Elbette günlük yaşantımı etkiliyor. Bir öğrenci gelip bir sıkıntısını anlattığında ister istemez üzülüyorum ve okul dışında bile ne yapabileceğimi düşünüyorum." (ö1)

"Hayır. Biraz gamsız olduğum için etkilememesi için uğraşıyorum." (ö21)

Rehber öğretmenlerin konularının algılanma şekline ilişkin bulgular. Rehber öğretmenlerin her sorunun tek çözüm noktası olarak görülmeleleriyle ilgili öğretmen görüşleri aşağıda sunulmuştur.

Tablo 5 incelendiğinde; rehber öğretmenlerin %25,8'inin okuldaki sorunların tek çözüm noktası olarak görülürken, %58'inin tek çözüm noktası olarak görülmediği, %16,1'inin ise kısmen görüldüğü ortaya çıkmaktadır. Sorunların tek çözüm noktası olarak görülmediğini belirten rehber öğretmenler; sorunların ortak bir anlayışla çözümlendiğini, idare ve diğer öğretmenlerin sorumluluk aldığını ve ailelerin de sürece katkı sağladığını ifade etmektedir. Sorunların tek çözüm noktası olarak görülen rehber öğretmenler; sınıf öğretmenlerinin bütün problemleri doğrudan servise iletiklerini, özellikle "problemlili" olarak algılanan öğrencilerde sorumluluğun servise bırakıldığını ve ellerinde sihirli bir değnek varmış gibi davranıldığını belirtmişlerdir. Rehber öğretmenlerin bir bölümü ise, bazı durumlarda sorunlarla baş başa bırakıldıklarını ve ortak bir rehberlik anlayışına erişmenin zaman aldığını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin görüşlerine ilişkin ana düşünceleri yansıtan alıntılar aşağıda sunulmaktadır.

"Evet. Sihirli değneğimiz olduğu sanılıyor. Ama bunun bir ekip ve özveri işi olduğunu vurguluyorum." (ö13)

"Okuldaki sorunlara okul idaresi ve sınıf rehber öğretmeni arkadaşların desteği ile çözümler arıyoruz." (ö22)

"Hayır okuldaki tek çözüm merkezi olarak rehberlik servisi görülüyor. Sorunun türüne göre okul idaresi, öğretmenler ve rehberlik servisi olarak problemleri paylaşıyoruz." (ö6)

SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin görüşüne göre; okul idaresi tarafından rehberlik servislerine gereken değerin verildiği, okul rehberlik servisi ve idarenin iş birliği içinde çalıştığı ve gerektiğinde her iki biriminde birbirine destek olduğu, okul idaresinin önemli konularda rehber öğretmenlerin fikirlerine önem verdiği ve danıştığı, öğrencilerle ilgili yaşanan sorunlarda ilk başvuru kişilerin rehber öğretmenler oldukları ortaya çıkmaktadır. Hatunoğlu ve Hatunoğlu (2006) yaptıkları çalışmada psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin bir ekip işi olması nedeniyle verimli ve sağlıklı yürümesi için okuldaki yönetici, öğretmen, çalışan, öğrenci velileri, öğrenciler ve rehber öğretmenin ortak anlayışla iş birliği içinde hareket etmesinin son derece önemli olduğunu ancak idarecilerin rehberlik hizmetlerine olumsuz ve bilinçsiz bakış açısını, rehberlik hizmetleri alanındaki akademik bilgi yetersizliğini, idarecilerin rehber öğretmenleri, alanları dışındaki işlere yöneltmesini ve rehber öğretmenlerin idarecilerden ve diğer çalışma arkadaşlarından (sınıf rehber öğretmenleri başta olmak üzere) yeterli yardım ve desteği alamamasını bu konudaki en büyük eksikliklerden biri olarak belirtmiştir. Kepçeoğlu (1987), tüm eğitim kurumlarında çalışan personelin halen

sahip olduğu rehberlik bilgi, beceri ve anlayışının ortak ve yeterli bir düzeye çıkarılabilmesi için her türlü yayım çalışmalarının yapılması gerektiğini, görev başındaki yönetici, danışman ve öğretmenlerin yeterli bir anlayış kazanmaları ve eğitim eksikliklerinin giderilmesi için çeşitli hizmet içi eğitim etkinliklerine geniş yer verilmesinin bir mecburiyet olduğunu ifade eder. Okul idaresi ve diğer öğretmenler tarafından rehberlik servisine gereken önemin verilmemesini Güven (2009) ve Nazlı (2007) çalışmalarında belirtirken, Kılıç (2010) yaptığı bir araştırmada yöneticilerin tamamının rehberlik servisinin gerekliliğine inandığını, Özabacı, Sakarya ve Doğan (2008) ise "Okul yöneticilerinin okuldaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi" isimli çalışmada okul yöneticilerinin rehberlik servisinin gerekliliğine ve okulda sürekli bir birim olarak hizmet vermesinin önemine inandıklarını ortaya koymuşlardır. Bu çalışmadan okul idaresinin rehberlik servisine verdiği öneme ilişkin elde edilen sonuçlar; Özabacı, Sakarya ve Doğan (2008) ile Kılıç (2010) tarafından yapılan çalışmalar ile benzerlik gösterirken, Kepçeoğlu (1987), Hatunoğlu ve Hatunoğlu (2006), Nazlı (2007) ve Güven'in (2009) çalışmaları ile farklılaşmaktadır.

Çalışmada rehber öğretmenlerin çalışma koşullarının farklılığına yönelik görüşlerde belirlenmeye çalışılmıştır. Rehberlik hizmetlerinin verildiği okullarda rehber öğretmenlerin ayrı çalışma ortamlarının olması ile ilgili belirgin düzeyde bir sorun yaşanmadığı, rehberlik servisinin, çoğu öğretmen ve idarecide kavram olarak oturmuş olduğu, ancak bu durumun tamamen sorun olmaktan çıktığının söylenemeyeceği görülmüştür. Ayrıca bu konunun rehber öğretmenin işini ne kadar özveriyle yaptığıyla da ilintili olduğu, öğretmenin profesyonellik çerçevesinde işini layığıyla yaptığında ayrı çalışma ortamının gerekliliğini kanıtlamış olacağı, okulda rehber öğretmen olmadığında eksikliğini hissedilmesiyle değerinin daha iyi anlaşıldığı gözlenmiştir. Sonuç olarak psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin gizlilik ilkesine uyularak ve gerekli bir ortam sağlanarak yürütülmesi gerektiği anlayışının günümüzde hak ettiği konuma daha yakın olduğu ortaya çıkmaktadır. Benzer bir şekilde Doğan (1999) tarafından da psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin okulda idareciler ve özellikle öğrenciler tarafından anlaşılması, kabul görmesi, varlığını ve önemini hissettirmesi için her şeyden önce yeterli araç ve gereçle donanmış fiziksel bir mekânının olması gerektiği ifade edilmiştir. Pişkin (2006), Türkiye'nin uzun sayılabilecek PDR geçmişine rağmen, bu hizmetlerin yürütülmesi için gerekli olan uygun fiziksel mekan konusunda sıkıntılarının bugün bile yaşandığına, ölçme araç ve gereçleri yönünden sorunların mevcut olduğuna, bilişim teknolojilerinden yeterince yararlanılmadığına, bilgisayar destekli PDR programlarının geliştirilmesi, veri tabanlarının oluşturulması, ölçme araçlarına bilgisayar üzerinden ya da çevrimiçi sistemle erişme gibi destek sistemlerinin de olması gerektiğine dikkat çekmektedir. Abbasoğlu (2014) ilk ve ortaokul öğ-

retmenlerinin rehberlik ve psikolojik danışma faaliyetlerine yönelik tutumlarını incelediği çalışmasında, öğretmenlerin rehberlik hizmetlerine karşı tutumlarının cinsiyet, kıdem yılı ve aldıkları hizmet içi eğitimlere göre farklılık gösterdiğini ifade etmiştir. Öğretmenlerin rehberlik servisine karşı tutumunda yaş, medeni durum, branş, mezun olunan üniversite, okulda görevli rehber öğretmen sayısı ve özellikle de okulun fiziksel imkânları açısından anlamlı düzeyde bir farklılık oluşmadığını belirtmiştir. Rehber öğretmenlerin çalışma şekilleri açısından farklı olması ve çalışmalarını rehberlik servisine tahsisli bir odada gerçekleştirmelerinin öğretmenler üzerindeki etkisini doğrudan ortaya koyan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak fiziksel imkânların rehberlik hizmetlerinin yürütülmesi açısından etkisini konu alan çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar; Abbasoğlu (2014) tarafından ortaya konan, okulun fiziki imkânlarının, öğretmenlerin rehberlik hizmetlerine karşı tutumlarına etki etmediği yönündeki bulguları ile örtüşmektedir.

Çalışmada yanıt aranan bir diğer soru ise lisans derslerinin rehber öğretmenlerin meslek hayatına olan katkısını belirlemeye yöneliktir. Araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin görüşüne göre; üniversitede alınan teorik eğitimlerin kısmen faydalı olduğu ancak gerçek hayatta teorik bilginin zaman zaman kifayetsiz kalabildiği ve sonuç olarak kitabi öğretilerin ancak pratik düzleme aktarılması ile olgunlaşabildiği, uygulamada bu aktarımın okulun öğrenci profili ile de ilgili olduğu ve yüksek eğitim seviyesindeki öğrencilere lisansta alınan teorik bilgilerin rahatlıkla uygulanabildiği, bununla birlikte her şeyin kitaplarda öğretilen gibi olmayabileceği vurgulanmıştır. Hamamcı, Murat ve Esen Çoban (2004), yaptıkları çalışmada psikolojik danışmanların teorik açıdan iyi eğitim almış bir şekilde okullara atanmakta olduklarını fakat gerçek okul ortamında bilgilerini uygulamada problem yaşadıklarını belirtmiştir. Aydemir Sevim ve Hamamcı'nın (1999) psikolojik danışmanların mesleki doyumları ile mesleki yeterlilikleri arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmada ise psikolojik danışmanların; daha çok rehberliğin bilgi verme işlevini yerine getirme konusunda kendilerini yeterli hissettikleri ve bu yönde aldıkları lisans derslerinin amacına ulaştığını ancak rehberlik çalışmalarında kullanılacak test, anket gibi ölçme araçları geliştirme, öğrencilerle bireysel danışma yapma, öğrencileri ilgilendiren değişik konularda araştırma yapma, yetenek testleri uygulama ve yorumlama gibi saha tecrübesi gerektiren konularda ise kendilerini diğer görev maddelerine nazaran daha yetersiz gördüklerini ortaya koymuşlardır. Pişkin (2006) Türkiye'de psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin dünü, bugünü ve yarını adlı çalışmasında PDR lisans programları hakkında şu tespiti yapmaktadır: Türkiye'nin coğrafi bölgeleri arasındaki gelişmişlik düzeyi farklılık göstermektedir. Yeterince gelişmemiş bölgelerimizde bulunan üniversitelere öğretim üyesi akışı bu durumdan olumsuz etkilenmektedir. Öğretim üyesi eksikliği ve diğer fiziki imkânlar göz önüne

alındığında bu üniversitelerin diğer programlarından mezun olanlar gibi PDR lisans programlarından mezun olanlarında bu durumdan olumsuz etkilendiği söylenebilir. Balcı (2014) okul psikolojik danışmanlarının rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini hem daha etkili sunabilmelerine hem de karşılaştıkları sorunlarla baş etmeleri konusunda öz yetkinlik düzeylerini geliştirmelerine katkıda bulunacak doğrudan deneyime dayalı destek eğitim programları ve hizmet içi eğitimlerin yanında üniversitelerin PDR lisans programlarında uygulamaya ağırlık veren yönlerin ön plana çıkartılarak uygulama derslerine ağırlık verilebileceğini, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından mesleğin belirli dönemlerinde psikolojik danışmanların öz yetkinlik düzeylerini olumsuz etkileyen etmenlerin belirlenerek bu olumsuz etkilerin önlenmesi için gerek bireysel çalışmalar gerekse grup çalışmaları yapılabileceğini ifade etmiştir. Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar; Aydemir Sevim ve Hamamcı (1999), Hamamcı ve arkadaşları (2004), Pişkin (2006) ve Balcı (2014) tarafından yapılan çalışmaların sonuçları ile örtüşmektedir.

Araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin görüşüne göre; rehber öğretmenlerin okulda karşılaştıkları sorunların kendi yaşamlarını etkilediği, çaresiz kalınan durumlarda duygusallaşmanın olduğu, bazen sabaha kadar bir öğrencinin durumuna takılı kalıp uyku problemlerinin baş gösterebildiği ancak zamanla profesyonellik çerçevesinde bu durumun daha fazla kontrol edilebilir bir hâl aldığı sonucuna varılmaktadır. Ceyhan (2000) tarafından yapılan "Mesleki sorun düzeyleri farklı okul rehber öğretmenlerinin kişisel ve sosyal uyum düzeylerinin incelenmesi" isimli çalışmada mesleki sorun düzeyleri düşük olan rehber öğretmenlerin kişisel ve sosyal uyum, kendini gerçekleştirme, duygusal kararlılık, psikotik belirtiler ve nevrotik eğilimler yönünden mesleki sorun düzeyleri yüksek olanlara göre ortalamaların yüksek olduğu ve bu farkların mesleki sorun düzeyleri düşük rehber öğretmenler lehine anlamlı olduğunu ortaya koymuştur. Bununla birlikte rehber öğretmenlik mesleğine yönelik algı ve beklentiler ile ilgili değişkenlerden; rehber öğretmenlerin mesleğin uygulanabilirlik düzeyine ilişkin algılarının, mesleğini sürdürmedeki isteklilik durumlarının ve algıladıkları iş doyumu düzeylerinin onların kişisel ve sosyal uyum düzeylerini farklılaştırmadığı saptanmıştır. Sonuç olarak rehber öğretmenlerin kişisel ve sosyal uyum düzeyleri üzerinde; özlük niteliklerine, çalıştıkları okulun niteliklerine ve mesleğe yönelik algı ve beklentilere ilişkin değişkenlerden daha ziyade okullarda karşılaşılan mesleki sorunların daha fazla etki ettiği görülmektedir. Akten (2007) rehber öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeylerini incelediği araştırmasında, çalışma hayatında yaşanan güçlükler olarak; yöneticilerin olumsuz tutumları, öğretmen-öğrenci-velilerin rehberlik anlayışları, rehberlik servisinin fiziki imkânlarının yetersizliği, görev tanımı dışındaki beklentiler, rehberlik hizmetlerine ilişkin yasal mevzuatın eksikliği, eğitim sisteminde son yıllarda yaşanan değişimler, rehber öğretmenlere çalışmalarında destek olacak

meslek kuruluşlarının olmaması ve hizmet içi eğitimlerin yeterli seviyede olmaması belirtilmiştir. Akten (2007) aynı çalışmada rehber öğretmenlerin duygusal tükenmelerine etki eden faktörleri incelemiş, cinsiyet, meslekteki kıdem yılı, mesleklerini nasıl yaptıklarına ilişkin algıları ve meslek öncesi seçim değişkenlerinin duygusal tükenmeyi etkilediğini, kadın öğretmenlerde, 2-5 yıl kıdeme sahip olanlarda, mesleğini orta-kötü seviyede yaptığını belirtenlerde ve mesleği istemeden seçenlerde bu etkinin negatif yönlü olduğunu ortaya koymuştur. Medeni durum, çalışılan kurum tipi ve haftalık çalışma saati değişkenlerinin duygusal tükenmeye etki etmediğini belirtmiştir. Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar; Ceyhan (2000) ve Akten (2007) tarafından yapılan çalışmanın sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

Bu çalışmada son olarak rehber öğretmenlerinin konularının algılanmasına yönelik görüşler belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin görüşüne göre; rehber öğretmenlerin büyük çoğunluğunun okullarında sorunların tek çözüm noktası olarak görülmedikleri, her konuda kendileri ilk danışma ve sorunlara müdahale etme yeri olarak değerlendirilse de vakaların idare-aile-rehberlik servisi üçgeninde ele alındığı ve bunun bir takım çalışması bilinci içerisinde değerlendirildiği görülmektedir. Bir kısmında ise tam aksine sorunun tek çözüm noktası olarak rehberlik servisinin görüldüğü ve öğrencinin sorunlarıyla birebir muhatap olanlar tarafından çözüm geliştirilmesinde isteksiz davranıldığı, bütün sorumluluğun rehberlik servisinde olduğu yanlına düşüldüğü ortaya konmaktadır. Hamamcı ve arkadaşları tarafından 2004 yılında yapılan çalışmada ise okul idaresi ile rehber öğretmenler arasında rehberlik hizmetlerinin konumlandırılması noktasında fikir ayrılıklarının olduğu, yöneticilerin bilgi ve anlayış eksikliği bulunduğu, bu yüzden rehberlik ve danışma hizmetlerinin sunulmasında zorluklar yaşandığı tespit edilmiştir. Bu noktadan hareketle özellikle son yıllarda okul idarecilerinin rehberlik anlayışlarının değişerek geliştiği, rehberliğin kâğıt üzerinde yapılan formalite bir hizmet olamayacağı düşüncesini benimsedikleri, ideal rehberlik servisinin idareci-öğretmen-öğrenci-veli döngüsü kurularak sağlanabileceği anlayışının yaygınlaştığı görülmektedir. Kepçeoğlu (1987) okullarda danışmanların görev, yetki ve sorumluluklarının yasal mevzuat kapsamında yeterince netleştirilmediğini, müdür, danışman ve öğretmenler arasında görev ve iş birliği esaslarının eksik olduğunu belirtmiştir. İctüzer (2017) okulda PDR hizmetlerinin bir takım çalışması gerektirdiğini, müdür, psikolojik danışman ve sınıf öğretmenlerinin üstüne düşen sorumluluklar olduğunu, PDR hizmetlerinin yerine getirilmesinde en üst derece sorumlunun müdür olduğunu ifade etmektedir. Özdemir (2008) yönetici, öğretmen, öğrenci ve rehberlik uzmanı arasında her birinin kendi konularında rehberliği anlamlandırdıklarını, eğitimde başarının öğretim, yönetim ve öğrenci kişilik hizmetleri arasındaki iş birliğine bağlı olduğunu ortaya koymuştur. Poyraz (2007) kapsamlı gelişim-

sel rehberlik programının uygulanması için öğretmenlerle psikolojik danışmanların yoğun bir iş birliği içinde olmaları gerektiğini, hatta çevredeki diğer kurumların ve ailenin de bu iş birliğine katılmalarının gerektiği üzerinde durmuştur. Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar; Kepçeoğlu'nun (1987) çalışması ile farklılık gösterirken, Hamamcı ve arkadaşları (2004) ve Poyraz'ın (2007) çalışmaları ile örtüşmektedir. Bunun nedeni rehberlik hizmetlerinin yıllar içerisinde daha sistemli hale gelmesi ve idareci, öğretmen ve veliler tarafından daha fazla kabul görmeye başlaması olarak değerlendirilmektedir.

ÖNERİLER

Bu sonuçlara dayalı olarak uygulamaya ve gelecek araştırmalara dönük bazı öneriler sunulabilir. Uygulama açısından bakıldığında, okullarda yürütülen rehberlik hizmetlerinin istenilen seviyeye getirilmesine yönelik olarak, Rehber öğretmenlere ve rehberlik sistemine verilen değer korularak artırılması, Rehber öğretmenlere sağlanan fiziki imkânların, rehberlik anlayışının profesyonelliği içerisinde değerlendirilmeye devam edilmesi, Teori ile pratiğin mümkün olduğunca lisans seviyesinde iken örtüştürülmesi ve uygulama odaklı bir lisans programı stratejisinin benimsenmesi, Rehber öğretmenlerin yaşadıklarından etkilenme düzeylerini en aza indirecek tedbirlerin alınması, moral, motivasyon ve tükenmişlik düzeylerinin takibinin yapılması, Sorunlara ilk müdahalenin sınıf rehber öğretmenleri tarafından yapılması ve sonrasında okulun rehberlik servisine intikal ettirilmesi, idarenin de süreç boyunca iş birliği içerisinde hareket etmesi önerilebilir.

Araştırma açısından bakıldığında, konuya yönelik daha fazla araştırma bulgusunun üretilmesi önemli görülebilir. Bunun için ise daha ayrıntılandırılmış görüşme formları kullanılabilir. Çalışmanın örnekleme genişletilerek farklı coğrafi bölgelerden veri toplanabilir. Farklı gelir gruplarına ait öğrencilerin öğrenim gördükleri okulların rehberlik servislerinin karşılaştırılmasına yönelik çalışmalar yapılabilir.

Etik: Bu makalenin yayınlanmasıyla ilgili herhangi bir etik sorun bulunmamaktadır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazarlar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve/veya yayınlanması ile ilgili olarak herhangi bir potansiyel çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Ethics: There are no ethical issues with the publication of this manuscript.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The authors declared no potential conflicts of interest with respect to the research, authorship, and/or publication of this article.

Financial Disclosure: The authors declared that this study has received no financial support.

KAYNAKLAR

- Abbasoğlu, B. (2014). *İlk ve ortaokul öğretmenlerinin rehberlik ve psikolojik danışma faaliyetlerine yönelik tutumlarının incelenmesi: Yalova İli örneği* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 370651).
- Akten, S. (2007). *Rehber öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 240932).
- Aydemir Sevim, S. ve Hamamcı, Z. (1999). Psikolojik danışmanların mesleki doyumları ile mesleki yeterlilikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(12), 39-46.
- Bakioğlu, A. ve Gayık Asyalı, S. (2005). Rehber öğretmenlerin buldukları kariyer evrelerine göre okul yönetimini algılayışlarının niteliksel olarak incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 21, 89-110.
- Balci, S. (2014). *Okul psikolojik danışmanlarının psikolojik danışma öz yetkinlikleri: Kültürler arası bir çalışma* (Doktora Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 354647).
- Ceyhan, E. (2000). Mesleki sorun düzeyleri farklı okul rehber öğretmenlerinin kişisel ve sosyal uyum düzeylerinin incelenmesi. *Türk PDR Dergisi*, 2(13), 45-55.
- Çelikten, M., Şanal, M. ve Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik mesleği ve özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19, 207-237.
- Demirel, M. (2010). İlköğretim ve ortaöğretim kurumları sınıf rehberlik programının değerlendirilmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*. 35(156), 45-60.
- Doğan, S. (1999 Eylül). Türkiye'de psikolojik danışma ve rehberliğin durumu ve geleceğe ilişkin yönelimler. V. *Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi*. Ankara.
- Güven, M. (2009). Millî Eğitim Bakanlığı müfettişlerinin okul rehberlik hizmetleri ve denetimiyle ilgili görüşleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(9), 171-179.
- Hamamcı, Z., Murat, M. ve Esen Çoban, E. (2004). Gaziantep'teki okullarda çalışan psikolojik danışmanların mesleki sorunlarının incelenmesi. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Malatya.
- Hatunoğlu, A. ve Hatunoğlu, Y. (2006). Okullarda verilen rehberlik hizmetlerinin problem alanları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(1), 333-338.
- İçtüzler, E. (2017). *Ortaöğretim kurumlarında yürütülen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 468248).
- Kepçeoğlu, M. (1987). Eğitimde psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarının gelişimi ve belli başlı sorunları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 264-272.

- Kılıç, F. (2010). *İlköğretim birinci kademe yönetici, sınıf rehber öğretmeni ve rehber öğretmenin rehberlik görevleri ile ilgili bilgi düzeyi ve okul rehberlik hizmetleri hakkındaki görüşlerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No:264105).
- Kuzgun, Y. (1997). Rehberlik ve psikolojik danışma. Ankara:ÖSYM Yayınları
- Nazlı, S. (2007). Okul yöneticilerinin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetini algılamaları. *Eurasian Journal of Educational Research*, 26, 155-166
- Oktay, A. (1991). Öğretmenlik mesleği ve öğretmenin nitelikleri. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3, 187-193.
- Özabacı, N., Sakarya, N., Doğan, M. (2008). *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(19), 8-22.
- Özdemir, E. (2008). *Anadolu liselerinde görev yapan idareci ve öğretmenlerin rehberlik hizmetlerini benimseme düzeyi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 220529).
- Özdemir, M. (2011). Nitel veri analizi: Sosyal bilimlerde yöntem bilim sorunsalı üzerine bir çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-343.
- Pişkin, M. (2006). Türkiye’de psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin dünü, bugünü ve yarını. M. Hesapçioğlu ve A. Durmuş (Ed.), *Türkiye’de eğitim bilimleri: Bir bilanço denemesi* içinde (ss. 457-501). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Poyraz, C. (2007). *Orta dereceli okullarda yürütülen rehberlik hizmetleri üzerine bir araştırma* (Doktora Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 219752).
- Ünal, A. ve Ünal, E. (2010). Öğretmen ve öğrencilerin rehber öğretmeni algılamalarına ilişkin bir durum çalışması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(2), 919-945.

Extended Summary

Determining the opinions of guidance teachers on the problems they encounter at school

PURPOSE

The purpose of this study is to identify the problems faced by guidance teachers in their professions and to suggest solutions to resolve these problems. In this regard, we sought to answer the following questions:

- a) What are the opinions of the guidance teachers about whether the school administration gives the necessary value and importance to the guidance service?
- b) What are the opinions of the guidance teachers about the problems they have with other teachers due to their physical opportunities and working methods?
- c) What are the opinions of the guidance teachers about how much they can apply the lessons they take at the university to the problems they encounter at school?
- d) What are the opinions of the guidance teachers about the problems they encounter at school that affect their daily lives?
- e) What are the opinions of the guidance teachers about whether they are seen as the only solution to the problems encountered at school?

METHOD

The research was designed as a qualitative research method and case study. Research data were collected through interviews with a total of 31 guidance teachers working in kindergarten, primary and secondary schools. Data of the present study were collected via a semi-structured interview form developed by researchers, aligning with several expert opinions and the related literature. Descriptive analysis was conducted to analyze the data. The findings obtained from the data are presented in the order of the research problems.

FINDINGS

Our main findings are as follows:

- Most of the guidance teachers stated that the necessary value and importance is given to the guidance service.
- The majority of the guidance teachers stated that they do not have problems with other teachers because they have their own rooms and they carry out their work in this room.
- Less than half of the guidance teachers participating in the research find the undergraduate courses useful in solving the problems they face in their professional

life. The vast majority of them think that it is not useful or partially useful.

- More than half of the guidance teachers stated that the problems they encounter with the students affect their daily lives. Some teachers, on the other hand, stated that the problems they encounter with students do not affect their daily lives or partially affect them.
- Considering the way in which the positions of the guidance teachers are perceived; It has been revealed that the majority of guidance teachers are not seen as the only solution point in solving problems at school.

CONCLUSION AND SUGGESTIONS

According to the opinion of the guidance teachers who participated in the research; It is revealed that the school administration gives the necessary value to the counseling services, the school counseling service and the administration work in cooperation and support each other when necessary, the school administration attaches importance to the opinions of the guidance teachers on important issues and consults them, and the people who are consulted for the problems experienced with the students are the guidance teachers.

In addition, it has been observed that there is no significant problem with the existence of separate working environments for guidance teachers in schools where guidance services are provided, the guidance service has been established as a concept in most teachers and administrators, but it cannot be said that this situation has completely ceased to be a problem.

According to the opinion of the guidance teachers who participated in the research; The theoretical education received at the university is partially beneficial, but the theoretical knowledge may be insufficient from time to time in real life, and as a result, the book teachings can only mature by transferring them to the practical level, in practice this transfer is also related to the student profile of the school and the theoretical knowledge obtained in the undergraduate education can be easily applied to the students at the higher education level, However, it is emphasized that not everything may be as taught in the books.

According to the opinion of the guidance teachers who participated in the research; It is concluded that the problems encountered by the guidance teachers at school affect their own lives, that they become emotional in desperate situations, but this situation becomes more controllable within the framework of professionalism over time.

Finally, according to the opinion of the guidance teachers participating in the research; Although the majority of the guidance teachers are not seen as the only solution point for the problems in their schools and they are considered as the first place of consultation and intervention in every issue, it is seen that the cases are handled in the triangle of administration-family-guidance service and this is evaluated within the awareness of teamwork. Based on these results, some recommendations can be made:

- Increasing the value given to the guidance teachers and the guidance system.
- Adopting a practice-oriented undergraduate program strategy,
- Taking measures to minimize the level of influence of counselors from their experiences,
- The first intervention to the problems is made by the classroom guidance teachers and then they are transferred to the school's guidance service.